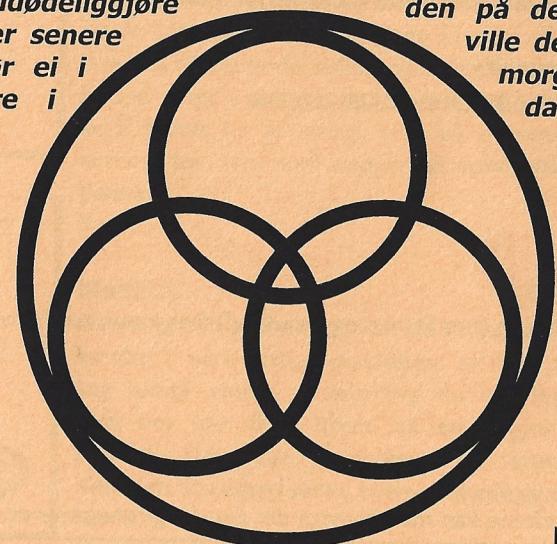

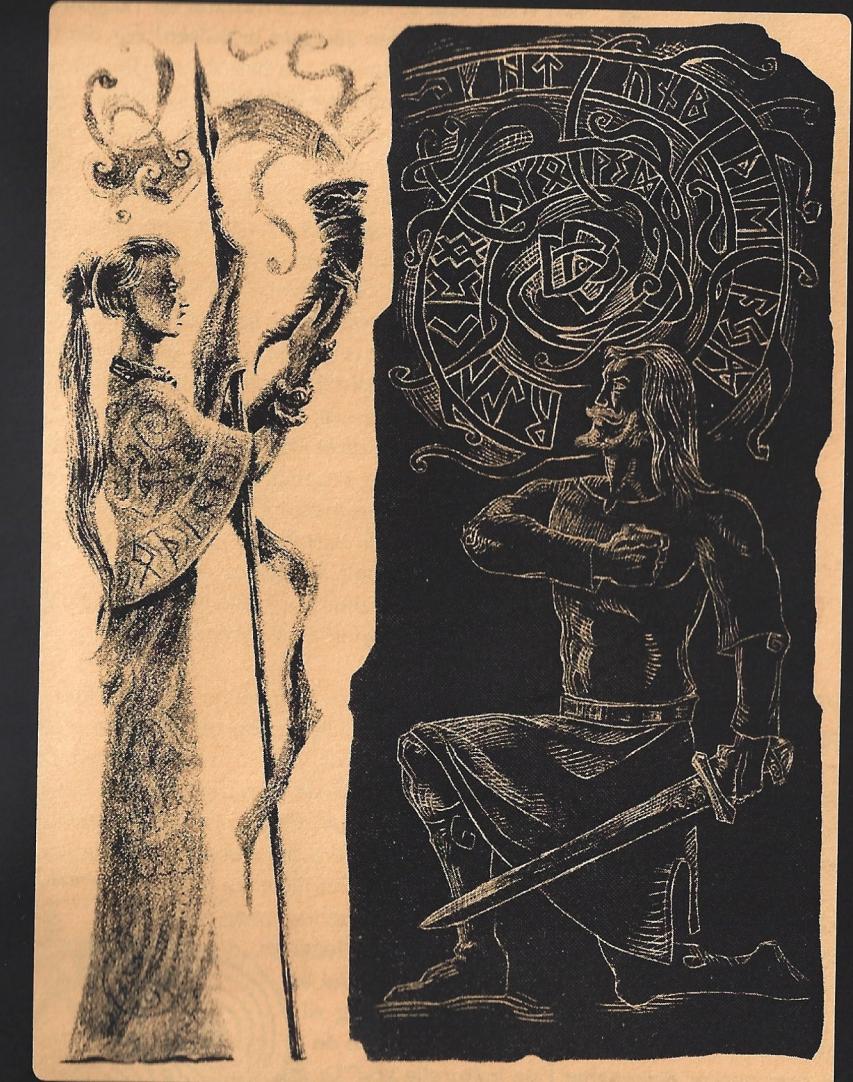
Odalistene Arne Randers Heen (bildet) og Kr. Juel Johansen ved Runehammeren, Veblungsnes, 1935. Bare uker etter raste hammeren ut i sjøen. På sitt vis reddet de innskriften, den på dette bildet. ville det vært for morgen, det du dag.

ISSN: 1502-8070

KULTURORGAN SKADINAUJO

PANSKANDINAVISK TIDSSKRIFT
Årg. 2, nr 2 (2002)

Vi får stadig spørsmål om vi snart skal holde blot, og hvor ofte vi holder blot og lignende. De som spør er som regel unge, men også eldre lurer på dette, og ønsker å delta i slike handlinger. Vi må nok skuffe de fleste, for vi holder ikke blot. Hvordan kan vi da påstå at vi ønsker å fremme vår religion når vi ikke tar del i selv den viktigste praksisen? For det første hersker det stor uvitenhet om hva vår religion går ut på, hva blot er, og hvordan man bør utføre religionen. Jeg går rett på sak. Blot er en ofringshandling man gjør for et felles gode, eller et felles mål. Man ofrer noe av betydning for å nå et visst mål eller mening. Blotet er en uegoistisk handling, ja selve det motsatte av å handle egoistisk. Soldaten som går i tjeneste for sitt land, folk og venner, studenten og forskeren som vier vitenskapen flere år av sitt liv for å tjene samfunnet og utviklingen kan være to eksempler på blotets sanne handlinger: ofringsvilje og tjeneste til et felles gode og et overordnet mål. Blot dreier seg ikke om å sitte i ring med en brun flaske i hånden og bable om norrøne guder. Dette er i tilfallet en blasphemisk handling. I gamle dager ofret man livet i kampen for bygden, man ofret krøtter til gudene og alt dette i samme betydning: takknemlighet og respekt for samfunnet og miljøet. Før i tiden betyddе krøtter forskjellen mellom liv og død for en familie, ofringen av husdyr var med sannhet en ærefull handling. I dag sier det seg selv at slike handlinger er totalt uaktuelt, ettersom det ikke er av noen betydning for våre liv i det hele tatt. Med andre ord ville samme handling i dag være svært respektløst i forhold til våre forfedre og dyrene selv.

Vår religion i dag tjener et formål: å åpenbare sannheten, øke innsikten og å oppnå innvielsen i det hellige samfunn. Kun dedikerte og ofringsvillige personer kan oppnå dette. Det er ingen lett veg å gå, det er selve den harde vegen. Det er det harde som skal skjerpe individet. Det er det harde som skjærer vekk det urene og renser mennesket. Religionen er en renhetskult. Med krystallklar innsikt vil vi bringe menneskeheden opp til nye høyder. Vi vet hva sannheten er om de norrøne guder og oppdager stadig nye aspekter, men vi skal ikke fortelle det til dere. Det er dere selv som skal ta den harde vegen, og skjære vekk urenhetene mange av oss er blitt befengt av. Vi holder derfor ikke blot nå og da, for våre ganske liv er et eneste stort blot til de udødelige idealer. Jeg vil avslutte med å sitere en tekst som burde rettlede de fleste som ønsker delaktighet i sin kulturelle arv: "La oss begynne i dag, på samme sett leve og dø [som idealer]".

Vegard Chapman, 19.08.2002 e.v.t.

INNHOLD

KulturOrgan Skadinaujo nr 2 2002

Redaksjonen:

Vegard Chapman
Jarle Øvrehus

Adresse:

KulturOrgan Skadinaujo
Pb. 20
0313 Oslo
Norge

E-post:

stab@kultorg.com

Verdensveven:

www.kultorg.com

Telefon:

+47 98 09 16 17

Abonnement:

100,- NOK, SEK, DKK

ISSN: 1502-8070

© KulturOrgan Skadinaujo,
Oslo 2002.

Det er forbudt å kopiere
materiale fra denne
publikasjonen med henhold til
åndsverksloven. Unntak kan
kun forekomme etter avtale
med den enkelte tekstdorfatter
eller Kult.Org. Skadinaujo.

Leder: Det livslange blot

Av Vegard Chapman

s. 2

Vor folkegruppens navn

Av Johnny Lindholm Hansen Mortensen

s. 4

Dyre Vaa

Av Johan Sebastian Welhaven

s. 5

Naturen er kulturens hjem

Av Anita Bråten

s. 7

Vi trenger din hjelp

Av V. Vikernes

s. 9

Omtaler

Av Anita Bråten og Magne Bråten

s. 11

De svenska gudenamnen : del I

Av Karl H. Qureshi

s. 15

Den talende strengeleg

(trad.)

s. 19

Hva er Veles' Bok?

Av Jaroslav Volkov

s. 20

Brev

Av Carlos Bakke

s. 23

Handelsavdelingen

s. 26

I dette nummeret vil vi begynne å trykke opp stoff som første gang dukket opp i nummer 1 2001. Dette gjør vi fordi det ikke er aktuelt å gjøre et nytt opplag av nevnte nummer, og fordi vi stadig får kjøpsforespørsler av det.

Omslag: The Old Edda. Songs about Heroes. 8. The Lay of Sigdrifa, av Vasilij Rusetskij (2001).

JOHNNY L. H. MORTENSEN VOR FOLKEGRUPPES NAVN

aet vanlige navn på vor folkegruppe er germaner, og deres landområde kaldtes forhen samlet for Germania. Det samlede navn for landområdet er ikke længere brugt, med undtagelse af kritiske artikler om netop den tid hvor navnet var gængs. Men selve navnet germaner har hængt ved i al snak omkring vor folkegruppe. I artiklen hører vil jeg komme lidt nærmere ind på 1) navnets oprindelse og utilstrækkelighed, og 2) en erstatning.

Germanernavnets ældste hjemmelsmand er Poseidonios, men mange flere nævner dog navnet. Bl.a. Cæsar nævner det forbigående, og det stundom om keltiske stammer, stundom om de nuværende tyskere. Dærved får vi en hvis usikkerhed om hvem germanerne skulle være. Også grækeren Strabon nævner germanerne, og siger: »Egnene mod øst lige hinsides Rhinen og kelteerne indehaves af germaner, som overgår keltikes indbyggere en smule i vildskab og vækst og blondhed, men i øvrigt stærkt ligner kelternes ovennævnte art i væsen og sæder og levemåde. Dærfor tykkes romerne mig at have givet dem et navn med fuld ret, når de har villet kendemærke dem som galater av ren race; thi »germanik vil sige »rene« på romernes mål.«

Disse kildesteder kan dog ikke bruges

som avhjemling. Det var almindeligt hos de klassiske forfattere at skabe folkenavne ud fra blot en fjern adklang af navne hos folket. Dvs. navnet germaner kunne sagtens være det rene påhit!

Så langt skal jeg dog ikke gå, som at afværdige navnet som det rene påhit, for det synes nemlig at fremtræde som navn på en historisk kendt stamme. Navnet er så av romere og grækere blevet trukket over på at dække også vor folkegruppe. I børjen dækkede navnet germaner sandsynligvis nogle liguriske folk boende i vestalperne. Disse rykkede senere nordpå, dær hvor vi nu kender Belgien. Fra denne fremskudte plads mellem kelte og vor egen folkegruppe er navnet let blevet trukket over på vor egen folkegruppe.

Dærfor ser vi navnets utilstrækkelighed. I virkeligheden er det slet ikke folkeligt overleveret hos os selv. Det er det ganske vist i Belgien, af ligurerne selv, men ej hos os selv.

I dag kendes ordet fra engelsk german om tysk/tysker og Germany om Tyskland (egl. Germania). Ellers ikke uden talen falder på vor gamle folkegruppe.

Men hvis nu jeg mener, at dette navn er så utilstrækkeligt, hvad skal vi så kalde vor folkegruppe? Havde vor forfædre en fællesbetegnelse? Eller skal vi finde en ud af den blå luft (hvilket jo i virkeligheden ville gøre det hele endnu mere latterligt)?

Nej! Vi skal ikke til at opdrætte vor egne navne, det ville jo være aldeles idioti at børje at bruge en helt ny betegnelse, det ville være skruen uden hoved! Dærfor kommer det også meget belejligt, at

forskeren Gudmund Schütte i sin tid indførte brugen af et ord, som dækkede netop vort behov. Det gjorde han efter gammel islandsk sprogbrug, som det ses ud af stykket:

»Ophavet til alle frasagn i norrøn tunge fandt sted, da den tunge kom nordpå hid, som vi kalder den norrøne, og den tunge gik om Saxland og Danmark, Svitjod og Norge og nogle dele af England. Og da blev disse lande kaldte Godlande og folket Godjod.«

Her får vi vores egne, gamle navne givet: Godland, godtjod (i andre islandske kaldes folkegruppen for Godtjod (Goðþjóð)) for henholdsvis vores nationers landnavn

og navnet på folkegruppen som sådan. Tillægsordet som hører dertil må så være (dette er konstrueret, idet det ikke er overleveret): gotnisk, folk som sådan kunne således kaldes for gotner (i lighed med goter). Tidligere var tillægsordet gottoner (hvilket ord er optaget flere steder af forskningen og står at finde i Nudansk Ordbog bl.a.), men dette har, efter klassisk skik, trykket på sidste stavelse, hvilket er ugotnisk. Dærfor ændrede Schütte sin skrivemåde efter Licentiat Rolf Nordenstreng, som netop påpegede dette punkt.

Det som jeg blot hører til sidst vil bede jer alle om, er at optage disse ord i jeres artikler, i jeres sprogbrug i det hele. Den har til forskel for germaner hjemling hos os selv, og det alene burde være argument nok til at vi fælles optager ordet og fordeler det over landene, så det igen kan blive med i den gængse sprogbrug.

Johan Sebastian Welhaven Dyre Vaa

Diktet om Dyre Vaa af Johan Sebastian Welhaven (1807-1873) er fra 1846, og henviser til et sagn om da Dyre Vaa rodde trollet over vannet Totak i Rauland, Telemark. Dyre Vaa levde på 1600-talet, og var en af de gjeveste bønder i Vinje gjeld, og forfar til billedhuggeren med samme navn.

Den gjeveste Bonde i Vinje Gjeld
var Dyre fra Vaa at nævne.

Han var saa sikker og stø som et Fjeld
og eiede tolv Mands Evne.
Hans Grander sagde saa stort et Ord:
»Du turde vel prøve en Leg som Thor
med Trold og med Bjerguhyre.«

»Ja, om der var mørkt,« sagde Dyre.

Saa skulde det hende, at Dyre Vaa
sad lunt i et Julekveldsgilde.
Mens Ølet gik rundt og Natten faldt paa,
de drukke saa meget de vilde.
Med Et blev der tyst i det lyttige Lag;
der hørtes fra Fjeldet et grueligt Brag
og et Brøl som af hundrede Tyre.
»Nu er det vel mørkt,« sagde Dyre.

Og Dyre gik flux til Totak-Vand
og løste sin Baad behendigt;
men da han kom nær til den anden
Strand,
det raabte ham an ubændigt:

"Hjem
er det som
pusler i Kjernet
nu?"
"Det er nok Dyre fra Vaa. - End du?,
der rusler i Urer og Myre,
saa mørkt som det er?" spurgte Dyre.

"Jeg er fra Aashoug og skal afsted
til Glomshougs-Møerne mine.
Læg hid til Stranden og tag mig med,
og brug saa Kræfterne dine!"
"Ja, let dig først," gav Dyre til Svar,
"For Prammen er klein, og jeg tænker, du
har
en Krop som de sværreste Fyre,
og husk, det er mørkt," sagde Dyre.

Saa skrumpede Trolden sig dygtig ind
og sad som en Dværg paa Tilie;
men da fik Dyre et andet Sind
og meldte paa Stand sin Villie:
"Aa, syn mig nu, hvad Rise du er!"
Men Trolden brummende studs og tvær:
"Nei stop, den Lyst faaer du styre!"
"Ja, mørkt er det og," sagde Dyre.

Men Trolden gjorde sig blid om Lidt
og sagde ved Fartens Ende:
Jeg lægger et Mærke i Truget dit,
hvoraf du mit Maal kan kjende.
Se vel under Toften, naar det er Dag,
og tag, hvad du finder, for din Umag;
det er din Færgemandshyre."
"For nu er det mørkt," sagde Dyre.

Det var en Vantefinger af Uld,
der laae under Dyres Tofte.

Med fire Skepper den maaltes fuld,
og Dyre har maalt den ofte.
Da blev det for Alvor et stadigt Ord,
at Dyre var Karl for at gaae som Thor
mod Trold og mod Bjergehyre.
"Helst naar det er mørkt," tænkte Dyre.

Vasilijs Ruzetskij

ANITA BRÅTEN NATUREN ER KULTURENS HJEM

a

riv-kraften for å dra på tur kan være fellesskap, sosial omgang og vennskap med andre mennesker, med naturen som ramme. Stadig flere bytter ut den sosiale omgangen på kaffebar med å dra på tur og samles rundt bålet og teltet.

— Kultur med andre ord.

På tur blir vi kledd nakne. Det er mennesket DEG som turkameratene dine vil møte. Du er den du er, i kraft av det mennesket du er. Settet av regler og normer som vi bruker til daglig endrer seg der ute i naturen. Hvordan oppfører jeg meg egentlig i forhold til turkameratene mine?

Hvordan oppfører jeg meg når alt er vått, surt, kaldt og humøret som ti pressede sitroner? Hvorfor drar du på tur? For å få mosjon? Lade opp batteriene? Ha det bra sammen med gode venner? Leve i pakt med naturen? Føle deg som en del av naturen? Hva er din(e) grunner?

Kanskje er det ikke så viktig å sette ord på det. Det som er viktigst er at vi gjennomgående har det bra. Ikke nødvendigvis at vi har det bra hele tiden.

Å kunne glede seg over å se den første trosten som kommer om våren og andre småting, er en av de viktigste egenskapene hos et menneske.

Det er for noen ikke noen kunst å bli

oppstemt og glad over å vinne 4 millioner i lotto eller å få en ny og utfordrende jobb, men det å jevnlig kunne glede seg over de små hverdaglige tingene, og få denne gleden til å smitte over på andre, det er en gave større enn du tror.

Har du en venn med slike egenskaper? Ta godt vare på ham/henne og få vennskapet til å vare livet ut.

"Å bamsen min!", sa Kristoffer Robin: "Jeg er så glad i deg."

"Det er jeg også", sa Ole Brum.

Vår kulturs største ønske måtte vel være at alle kunne si som Ole Brum. Jeg er forferdelig glad i meg selv. For om du ikke er glad i deg selv, respekterer og er ydmyk overfor deg selv, da kan du heller aldri være en god venn og støtte for andre. Byene og bygdene våre rommer horder av ensomme og bitre mennesker fulle av selvbebreidelser.

I morgen kommer gjennomsnittlig tre nordmenn til å ta livet av seg. Sykdom og psykiske plager som følger av at man ikke lytter til seg selv og tar vare på seg selv, at man fjerner seg fra naturen og blir mer og mer urban, er et av nåtidens aller største tegn på et sykt og forkvaklet samfunn med dertil syke og forkvaklede mennesker. Har ikke sjelen det bra, vil kroppen snart få unngjelde. Gjennom å stimulere kroppen og sjelen får du bedre livskvalitet.

La naturen forblí fri! Den mest verdifulle naturen, er den vi klarer å beholde fri. Natur uten merkede stier, veier, hyttenett, rasteplasser, arr i skogbunnen etter bål og alt annet som vitner om at det har vært mennesker her

før. Målet vårt bør være at vi i fremtiden kan tilby barna våre natur hvor det ikke er noe som tyder på at det har vært noen der før dem. For mange er turminnene fra unge år sammen med familien noen av de rikeste og beste minnene fra oppveksten. Alle barn bør jevnlig dra på tur ut i naturen. Barn ser, tenker, forstår og opplever omgivelsene helt annerledes enn voksne. I barndommen legges også interessen, og den grunnleggende ærbødigheten og gleden for vårt opphav – naturen.

Barn helt ned i toårsalderen kan oppleve meget fine naturopplevelser. Barnet får følelsen av kontroll, mestring og nærbane både med naturen og sin egen kropp.

Natur skal brukes, ikke forbrukes! Man bør føle seg som en del av naturen, som en celeber gjest som vet å verdsette verkskapet. Våre barn og barnebarn bør også få lov til å kunne ha følelsen av å oppleve urørt villmark. Lær å lytte til stillheten. Selv i vårt land er det få steder vi kan sette oss ned på en stein og lytte til stillheten. "Sivilisasjonens" lyder følger oss nesten overalt. Tar vi ikke vare på stillheten, er den snart helt borte, for vi oppdager den først når den har forlatt oss.

Funn på Pennefeltet! Stjernekonstellasjon oppdaget.

På et stevne tidligere i sommer reiste vi rundt i området rundt Farsund (Vest-Agder). Vi har flere ganger besøkt området, for det er rikt med kulturminner der av alle slags typer. Ikke langt fra Lista fyr ligger også et kjent helleristningsfelt, kalt Pennefeltet. Her er det risset flere skip, skålgrøper og fotsåler. Diskusjonen gikk ivrig angående helleristninger, og hva de betydde, hvordan de ble brukt og lignende. I det siste er vi også blitt oppmerksomme på at enkelte hevder helleristningene avbilder stjernebilder på himmelen, så det ble naturligvis også diskutert. Og så, mens jeg stod og så på de avmerkede fotsålene ropte de andre at de hadde funnet et stjernebilde. Det viste seg å stemme, for rett oppে på berget kunne man se at skålropene dannet stjernebildet *Lillebjørn* (*Ursa Minor*). Skålropene ble avfotografert, for at vi kunne se nærmere på dette senere, og sammenligne og bekrefte dette med et stjernekart. Vel hjemme igjen, foran dataskjermen og Gertr. Reuters stjernekart (Der Nördliche Sternhimmel in germanischer Überlieferung), kunne vi bekrefte at dette måtte dreie seg om *Lillebjørn*, det var ingen tvil. Bildematerialet vårt var sparsomt, så dette må bli underlagt videre studering og tolkning. Kan hende skjuler det seg flere avbildninger på Penne, det gjenstår å se. Dette er i hvert fall et perfekt eksempel på Odalisme i praksis: man må ut av sofaen for å oppdage og lære.

Vegard Chapman

VARG VIKERNES VI TRENGER DIN HJELP

va er det vi vil?

Vi ønsker å finne tilbake til våre urnorske verdier og tradisjoner slik at disse kan være med oss inn i fremtiden. Vi ønsker å rekonstruere vår gamle urnorske religion og la denne i fornyet form veilede oss inn i fremtiden. Vi har valgt å kalte denne rekonstruksjonen odalisme (av urnordisk *øþila, gammelnorsk óðal og norsk odel/adel).

En del av vårt rekonstruksjonsarbeide går ut på å finne de urnorske helligstedene. Vi ønsker å finne ut hvor våre forfedre feiret sin religion slik at vi i fremtiden kan holde våre feiringer av livet på de samme stedene. Det er et omfattende arbeide å finne alle disse stedene, og vi ber derfor deg om hjelp.

Å notere alle navn som har noe med vår religion å gjøre er ikke tilstrekkelig. Vi kommer til å begynne med å gjøre dette, men vil også finne ut mer om hvert sted før vi utnevner det som et urnorsk helligsted. Det er her vi trenger din hjelp.

Hva du skal lete etter?

Jeg vil be alle som bor i nærheten av et sted som heter Solberg, Solheim, Solås, Solhaug, Solem, Solvang eller andre steder med Sol- i seg om å undersøke disse stedene. Klatre opp på Solberg og let

etter runde steiner, helleristninger, horger, bautasteiner, hauger med småstein, cirkler i bakken ("Frøysdans"), og liknende. I nærheten av disse stedene skal det (teoretisk sett) alltid ligge minst ett annet sted som også har hatt religiøs betydning. Disse stedene heter ofte noe som Skadvin, noe med Ve- eller Vei- i seg, noe med Gud- eller God-, Hov- eller liknende. Mens Solnavn ligger i høyden ligger ofte de andre stedene ved et tjern eller en elv, eller ved havet. Eksempler på slike steder er Gudvangen og Solbjørga i Hordaland og Solberg og Torshov i Akershus.

Hvis du ellers vet om et gammelt bosted kan du finne de gamle beboernes hellige fjell ved å når solen står opp se hvilket fjell den står opp bak. Slike fjell, hvor solen står opp om morgen, er som oftest våre forfedres hellige solfjell.

Alle stedsnavn med gamle gudenavn er også interessante, fra Tysnes i Hordaland til Frøysvann i Rogaland, fra Odberg (gård) i Vestfold til Frøysa (elv) i Oppland.

En del navn er derimot yngre (les; fra moderne tid) og har derfor ingen betydning for vår rekonstruksjon av den urnorske religionen.

I nærheten av alle slike gamle helligsteder kan du også undersøke steiner etter runetegn. Du må da løfte på steiner, slik at du ser undersiden av dem - for runene er som oftest tegnet på undersiden av steinene (da solen ødelegger deres kraft

ved at den fordamper deres ånd).

Hva er det vi vil at du skal gjøre?

Hvis du undersøker et Solberg eller går langs en Frøysa (Frøyselv) en gang vil vi at du skal skrive en rapport og sende denne til oss N. H. F., Pb. 52, 1330 Fornebu). Skriv hva du fant, fortell om du fant noe (og fortell om du ikke fant noe), ta bilder av det du eventuelt finner om du kan det eller beskriv det, fortell litt om hvordan området er og dets stemning, mål gjerne opp avstander mellom forskjellige steder/ ting du finner og så videre. Om du går en søndagstur til et slikt sted ta med deg papir og blyant eller et fotoapparat og se deg om. Alt vi finner som er av interesse vil vi (med tiden) undersøke nøye selv. Vi vil notere oss de gamle hellige stedene og foreslå disse Sol-steder og hellige tjern/vann/elver som sted for bålet ved sommer- og/eller vintersolverv (henholdsvis "Jonsok"/"Sankt Hans" og Jul).

Vår gamle religion gikk ut på å feire livet. Dette gjorde vi ute i det fri, i den vakre og magiske naturen. Det er derfor interessant for oss å finne tilbake til disse stedene, slik at vi kan fortsette å komme sammen og feire livet ute i det fri. Med tiden håper vi at det blir mulig å restaurere de gamle helligstedene. Vi vil gi ut et komplett kart - når vi har samlet alle data - over hvor våre forfedre feiret sin religion, slik at det blir lettere for dagens nordmenn å gjøre det samme. Vi har klart for oss hva den urnorske religion gikk ut på, men trenger også å vite hvor de praktiserte den.

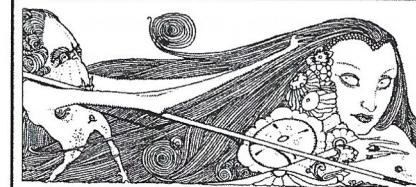
En del gamle gravhauger og helligsteder er skjendet av kirkebygg. Det er derfor en bra ledetråd å lete etter kirker fra

middelalderen (og av og til fra senere epoker) da disse som oftest er bygget på urnorsk helliggrunn. Lag en rapport også om slike steder, selv om det ikke lenger er mulig å praktisere noen norsk religion der. Om det blir mulig å gjøre det på en lovlige måte vil vi selvsagt fjerne slike kirkebygg og andre bygninger fra våre urnorske helligsteder i fremtiden.

Om du ikke er interessert i vår norske arv vil du kunne få økt interesse for det ved å besøke de gamle helligstedene, og uansett vil en slik tur være en fin anledning til å nyte frisk luft i vår frie natur.

Vi har alle med dette anledning til å bidra til at vår urnorske arv ikke går i glemmeboken og forsvinner helt om vi - primært norsk ungdom - går sammen om dette og gjør noe. Vi i N. H. F. forventer ingen enorm respons på denne forespørselen, men vit likevel at hver og en av dere betyr noe og kan utgjøre en forskjell. Våre forfedre og våre barn vil takke oss!

Resultatet av vårt arbeide vil du finne på vår internettseite og i kommende hefter.

Omtaler

Terje Haug. **Kjøpe Gårdsbruk? Gode råd på veien.** Landbruksforlaget, 1999, 96 sider. ISBN 82-529-2397-6

En grei håndbok for de som ikke har odelsrett, men som gjerne vil kjøpe seg en gard. Den inneholder alle praktiske forhold som må vurderes før, under og etter kjøpet.

Emner den tar for seg er blant annet krav til kjøperen, bo- og driveplikt, finansieringstips, saksgangen i kjøpsprosessen, og en rekke andre nyttige tips og råd.

"Har du klave får du ku. Har du gard får du kjerring" (gammelt bonde-ordtak).

Hans I. Kleven. **Norrøn arverett og samfunnsstruktur.** Falken forlag, 2001, 343 sider. ISBN 82-7009-293-2

Boken bygger på et meget omfattendes kildemateriale, og tar for seg norrøn arverett i Norge og Island. Den er stappfull av alle tenkelige og utenkelige lover og regler angående ætt og ættesamfunn, den norrøne rettens lovilder, arvetavlen, den norrøne kvinnens rettsstilling, arvefallet (gravøl og ættekult), og i det hele tatt tar den for seg meget innen norrøn

rettsterminologi.

En ganske omfattendes og berikendes bok. Meget informativ og lærerik. En fantastisk flott bok for de med interesse for emnet arverett.

Harald Foss. **I Vesterveg.** CD (selv-utgitt). Kontakttelefon(booking): 35 95 56 16. Harald Foss, 3810 Gvarv.

(Usikkert om tlf.nr. og adr. er korrekte i dag, men det er det som står i omslaget).

Denne cd'en inneholder sanger med norrøne og keltiske røtter, inspirert fra vikingtiden og middelalderen, og fra Harald Foss sine sjøreiser til øyene vest i havet. En fantastisk flott musikalsk opplevelse! Man får frysninger over hele kroppen når Harald Foss synger om vikinge-kongene og kjempene fra vår fortid, om deres bragder og bedrifter på havet og i kappleik.

Melodiene inneholder harper, lyrer, bukkehorn og trefløyter, og teksten blir sunget både på norn-mål, norrønt mål og nynorsk. Cd'en er verdt hver eneste krone, man synger med og danser og hopper rundt omkring av ren og skjær lykkerus over at slik fantastisk flott kulturberikendes musikk eksisterer i dagens "samfunn"!! Harald Foss er et musikalsk geni! Og han fortjener et rungendes hurra!

Gustav Alm [et. al.]. **Kompostboka.** Landbruksforlaget, 1992, 109 sider ISBN 82-529-1480-2

Legg avfallet i komposten og gi naturen en sjanse. Denne boken er en praktisk håndbok som lærer deg det grunnleggende for kompostering. Å legge hageavfall som plenklipp og lauv i kompost, har lange tradisjoner og oppfattes som naturlig og selvfølgelig. Her får du konkrete råd om valg av beholder, hva som kan komposteres, når komposten er ferdig og hva den kan brukes til. Ved å legge kompost har både du og jeg en anledning til å gjøre en virkelig miljøinnsats på en lettint og enkel måte. Når vi komposterer avfallet som vi selv produserer i hagen og husholdningen, fører vi det tilbake til jorda og hjelper til med å holde i gang den "gode sirkelen" som er grunnlaget for livet på jorda.

Erling Kagge. **Mat på tur – kunsten å imponere med et stormkjøkken.** Familievennen forlag, 1999, 160 sider. ISBN 82-91769-83-4

Her finner du nærmere 100 grunner til å la suppeposene og grillpølsene ligge hjemme neste gang du drar ut på tur i naturen. Alle rettene i boken kan lages på stormkjøkken og primus. Primitive kjøkkenforhold er nemlig ikke noen hindring for å servere god og spennende turmat. Kjenn duften av bonde-omelett blande seg med frisk fjellluft, server grillet ørret og lun potetsalat mens solen går ned over havet, sitt på et skjær og nytt blåskjellene du nettopp fant i fjæra mens fisk- og skalldyrsuppen putrer og koker på stormkjøkkenet. La naturopplevelsen også bli en mat-opplevelse."Uten mat og drikke duger helten ikke".

Lena Drameus-Åberg. **Kryddervekster.** Landbruksforlaget, 2000, 112 sider. ISBN 82-529-2412-3

De gamle romerne var ikke først med å bruke krydderurter for smakens skyld og for å kurere sykdommer. Det har vi mennesker gjort opp gjennom hele historien, men det var romerne som spredde kunnskapen ved å utvide sitt keiserrike og ta med seg de krydderurtene man var vant til å bruke hjemme i Italia.

Denne boken tar for seg hvordan kryddervekstene dyrkes, brukes og nytes, hvordan man lager sin egen krydderhage, tehage, urteapotek, og med mange forskjellig mat- og drikkeoppskrifter med krydder i seg. Boken har oversikt over alle krydderurter i alfabetisk latinsk orden, og et botanisk register, og tabeller som viser krydderplantenes egenskaper og krav. En kjekk bok hvis man vil lage sin egen krydderhage, men ikke helt vet hvordan.

Matthew Biggs. **En praktisk guide til stell av stueplanter.** Schibsted forlag, 1999, 175 sider. ISBN 82-516-1730-8

Hvis du har en venninne som kun har halvdøde kaktuser og uttørkede, svidde planter i vinduene sine, så er denne boken den ideelle gave. Den har for meg personlig vært uunnværlig, da jeg har vært en meget uerfare planteeier, og boken har så å si hjulpet til med å redde hver eneste plante jeg har. Det er fint med planter i huset, det gir en koselig og varm stemning, men planter kan være dyre, og hvis man ikke vet hvordan man

steller den enkelte plante, så kan man fort tape en del penger.

Med riktig stell kan en plante leve i mange år, og denne boken omhandler alle de mest populære stueplantene, om hvordan du holder dem friske og fine til glede og trivsel i hjemmet.

Av Anita Bråten

Overleve på naturens vilkår

N.W. Damm & søn
ISBN 82-517-8160-4

I denne boken beskrives hva som skal til for å håndtere en nødsituasjon:

- Hvilke vekster man kan spise, hvilket næringsinnhold de har og eventuelle andre bruksområder som medisinplanter e.l.
- Hvor man kan finne ly.
- Hvordan man behandler skader.
- Hvordan man fanger små dyr.
- Hvordan man skal reagere mentalt hvis det oppstår noe uforutsett.
- Hvordan man underretter letemannskap.
- Hvordan kulde påvirker kroppen og yteevnen.
- Hvordan man sover i snøgrop, bygger nødbiuakk og skaffer fyringsved.
- Hvordan man driver jakt, fiske og finner matplanter når det er snø og is o.s.v.

Det gjør ikke boken mindre troverdig og interessant når man leser om forfatterne:

Stefan K. er dr. scient. i biologi. Doktoravhandlingen hans omhandlet næringsinnholdet i ville planter og bruk av planter som nødproviant ved store anstrengelser. Han har studert overlevelsesteknikk i krig og krisesituasjoner for sivile og militære, og har ledet flere praktiske forsøk på å overleve i felten. I et fellesprosjekt med de svenskegrussiske vitenskapsakademiene studerer han forskjellige urbefolkningers overlevelsesteknikk på Arktis. Han har også studert overlevelsesteknikk ved US Air Force Survival Training School (Combat Survival) og Canadian Forces Survival Training School (Arctic Survival), i Storbritannia, Sveits og Malaysia, og han har forelest i mange land.

Harry S. arbeider med opplæring i å forebygge nødsituasjoner i friluftslivet, og i nødutrustning i kriserammede samfunn. Han har lang erfaring fra speidervirksomhet og det svenske frivillige forsvar, og han har vært sakkynlig ved utredninger i Rikspolisstyrelsen ved etterforskning av forsvinningssaker. Han har vært deltager og instruktør ved profesjonelle sivile og militære overlevelseskurs i og utenfor Sverige siden 1979.

Begge er medlemmer av the International Network of Civilian Master Survival Instructors.

En komplett håndbok for friluftssikkerhet året rundt. Boken er verd hver krone.

Erling Welle-Strand. **Opplevelsesveier i Norge.** Gyldendal Norsk Forlag. ISBN 82-05-23818-9

Norgeskjeneren Erling Welle- Strand, mangeårig redaktør for NAFs veibok og forfatter av en rekke norske reisehåndbøker, tar oss med på hovedveier og avstikkere, til gamle severdigheter og nye attraksjoner i hele vårt vidstrakte land. Han trekker frem sine beste erfaringer fra reiser i Norge og presenterer dem i 22 forslag til bilturer. Du får vite hva som er spesielt ved severdigheter og steder, og hvordan landskap, historie og kultur har formet hver landsdel til det den er i dag.

Roy Willis et. al. **Mytologi ; myter fra hele verden**. Aschehoug
ISBN 82-03-22109

Bare en myte?

Tradisjonelt brukes ordet «myte» ofte som kontrast til «sannhet» og «fakta». Myter er noe langt mer, blant annet er de resultatet av vår urgammle trang til å finne mening i tilværelsen og forklaring på naturens - og menneskenaturens - fenomener. Mytene er råstoff for religioner, poesi og kunst, og de kan sees som uttrykk for dype psykologiske mønstre og mekanismer som er felles for mennesker under alle himmelstrøk.

Denne boken tar for seg «all verdens myter», oversiktlig ordnet etter område og tema. Den bygger på senere års omfattende forskning innen feltet, og fremstillingen er leservennlig, med vekt på enkelhet og klarhet - samt humor.

Boken er enestående illustrert med mer enn 500 fargebilder, kart og plansjer. Den er skrevet av 20 fremragende forskere

under ledelse av Roy Willis. Boken er inndelt i tre hovedseksjoner:

Innledning om de forskjellige teorier om mytene opprinnelse og mening, og om hvordan de har spredd seg.

Viktige temaer i mytene. Systematisk gjennomgåelse av hovedtemaer som f. eks.: skapelsen, universets oppbygning, årsaker til liv og død, overnaturlige vesener, verdens undergang, kulturheroer og lurendreiere, livet etter dette, rang og roller i samfunnet.

Verdens mytografi. En geografisk ordnet oversikt over mytologier, myter og myteskapende kulturer, som spenner fra de store verdensreligioner til bortgjemte stammesamfunn i Oseania.

For de som vil ha en enkel og sammenfattende fremstilling av kunnorøn mytologi, med alfabetisk oppstilling og rikt illustrert kan jeg anbefale *Hjem er hvem i norrøn mytologi* av Åke Hultkrantz på Arnkrona forlag (ISBN 82-90007-01-9).

Birger Sivertsen. **For noen troll - Vesener og uvesener i folketroen**. Andresen & Butenschøn
ISBN 82-7694-070-6

Bak Asbjørnsen og Moes sagn- og eventyrsamlinger ligger et univers av gamle mytiske tradisjoner, lokale varianter, andre versjoner og sagnhistoriske fortellinger. Det er historier og eventyr om troll og skrømt, gjengangere og deildegaster - alt som har

skremt voksne og trollbundet unger i generasjoner fra veldig gammelt av.

I denne boken er alt med. Forfatteren har arbeidet seg gjennom tradisjonssamlere over hele landet, og vi får presentert hele 20 ulike vesener fra den gamle folketroen. Vi stifter bekjentskap med såvel tusser og huldrer, nisser og byttinger som draugen og sjøormen, heksene og fanden. Men likevel - fremst i rekken står trollene som de mest «populære» av dem alle, i hvert fall i vår tid. Forfatteren er tidligere kjent for bl.a. Gamle norske merkedager (1998) - som omhandler en annen side av tradisjonen vi har arvet fra det gamle bondesamfunnet.

Magne Bråten

ä och e, samt ett eventuellt sammanfall av de två vokalerna (s.k. Stockholms e). Gamla genetivändelser i samband med sammansättning av ord haver jag ej heller tagit ställning till, t.ex. Åsagård, Vanahem. Tjockt I markeras allenast av fsv. rþ även om fsv. I, i regel, får det samma uttal i största delen av Sverige.

Dvärgarna (Dvärfarna, Dvergarna)

Mystiskt vätefolk som bor i berg och grottor. Av ett fsv. dvärgher, jfr. isl. dvergr. Av germ. *dwerga-, som kan hända är av den ieur. roten dhwer¹, jfr. skr. dhváras, «ett demoniskt väsen». Konsonanten g är palatal i de flesta målföre, dock ej i bl.a. västra Uppland (Fjädrundaland).

Enhärjarna (Einhärjarna, Ainhärjarna)

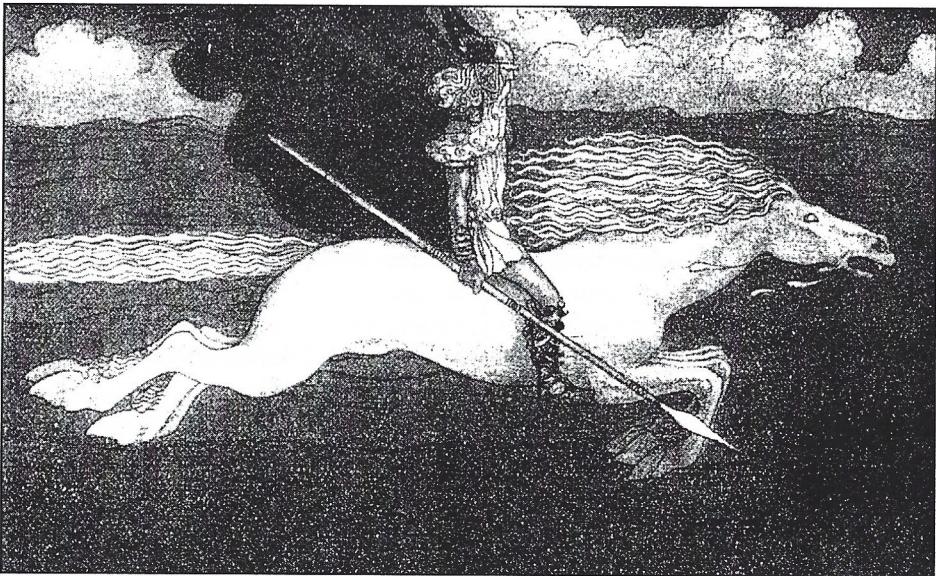
Stridsmännen i Valhall. Av ett fsv. *enhæri, jfr. isl. einheri. Sammansatt av fsv. en, här: «ensam», av germ. *ainaz samt fsv. *hæri, som är en substantivbildning till verbet fsv. hæria, «härja», av germ. *harjon-. Former på ein- och ain- förekomma där diftongerna fortfarande äro i bruk, Gotland samt delar av Jämtland, Norrbotten och Västerbotten.

Häl

Dödsriket. Av ett fsv. häl, jfr. isl. hel. Enligt Hellquist av det germaniska ordet för dödsriket, *haljo-. Han nämner dock att det är en avledning till germ. *helan, «hölja», hvilket är som även de Vries nämner som den germaniska grundformen. Uttrycket fsv. i häl, «i hjäl», «till döds», kommer av namnet på dödsriket.

Järnvidden (Järnskogen, *Järnmården)

Om en skog i mytologin. Av ett fsv. *lærnviþer, jfr. isl. járnviðr. Sammansatt av

Odin pröverir Sleipner

fv. iärn, «järn», samt fsv. viþer, «vidd», av germ. *wiða-. Märk dock att isl. viðr, «skog», är av en annan stamm, nämligen germ. *wiðu-. Jag haver valt fsv. viþer istället för fsv. viþer, «skog», eftersom det ordet i dag allenast tyder till hugget träd, sv. ved. Namn som Järnskogen (< fsv. *lærnskogher) och Järnmården (< fsv. *lærnmarþer) kunna därmed även föreslås.

*Jättarna (*Jötlarna)*

Storvuxet vättefolk som gärna bor bland berg och fjäll. Av ett fsv. iætte, som enligt Hellquist är kortform till fsv. iætun. Jfr. isl. jötunn < germ. *etuna-, «storätare», hvarifrån det finska länordet etona (eto-), «underlig människa», «dålig människa» kommer. Hvi svenska haver a-brytning (jä-) mot den ljudrädda isländska formen (jö-) är för mig oklart. Det kan dock tänkas att fsv. iætun kommer av ett germ. *etana-, jfr. det finska länordet etana, «snigel», «dålig människa». En sidoform

till fsv. iætun är *iatul < urn. *etula-; jfr. no. jötul, lat. edulus, «ätare», samt det finska länordet jatuli, «jätte». Formen jätte tycks vara allmängällande i samtliga svenska målfören. Former som jotnar (pl.) och jötlar (pl.) äro troligtvis inlånad från norskan eller isländskan.

Jättehem (Jätteheim, Jättehaim, Jettehjem)

Jättarnas hemvist. Av ett fsv. *iætunhember, jfr. isl. jötunnheimr. Sammansatt av fsv. iætun, «jätte» (se under Jättarna) samt fsv. hember (< urn. *haimaR), «hemvist». Ordledet -hem varierar i målförena; vi kunna finna former som -heim och -haim där diftongerna fortfarande äro i bruk, Gotland samt delar av Jämtland, Norrbotten och Västerbotten. I delar av Uppland förekommer även -hjem, då fsv. e diftongeras till je.

Midgård (Migål, Migår, Migaor, Midgard)

Den mänskliga världen. Av ett fsv. *Miðgarþer, jfr. isl. Miðgarðr. Sammansatt av fsv. miþer, «i mitten (av)» av ett äldre

*miðja- samt fsv. garþer, «gård», «mark» av ett germ. *garða-. Det gamla aspirerade d:et (fsv. þ, isl. ð) blir stumt i de flesta målfören. Tjockt I (< rþ) i hela landet, utom de sydliga delarna (Skåne, Blekinge, samt de sydliga delarna av Småland och Halland) som hava r (< rþ), samt Gotland som haver rd (< rþ).

Nornorna (Nyrnorna)

Ödesgudinnorna. Femininbildning till norn < isl. norn. Ursprunget är omstritt och därfor kan någon genuin svensk form ej givas.

Valhall

De fallna krigarnas (enhärjarnas) sal. Sammansatt av sv. val- samt sv. hall, jfr. isl. Valhöll. Val- är ett länord som betyder «(fallen) krigare», jfr. isl. valr samt sv. valplats, «slagmark», av ty. Walplatz. Ordet sv. hall är av germ. *hallo- och tyder till «hall», «sal».

Valtjusarna (Valtjausarna)

De kvinnliga gudinnorna som hämta enhärjarna till Valhall. Sammansatt av sv. val- samt sv. tjusare, jfr. isl. valkyrja. Val- är ett länord som betyder «(fallen) krigare», jfr. isl. valr samt sv. valplats, «slagmark», av ty. Walplatz. Ordet tjusare är en substantivbildning till verbet tjusa < fsv. kiusa, «förtrolla», «välja», jfr. isl. kjósa. Valtjusare kan översättas med «den som tjusar de fallna krigarna». På Gotland haver ett gammalt iu > jau, och därmed haver de formen valtjausare.

*Vanerna (*Vanterna)*

Den andra gudaätten. Av ett fsv. *vaner < isl. vanr (pl. vanir), som troligtvis är en substantivbildning till adjektivet vanr, «sakna något». Vågslid skriver att det kan

röra sig om de jordlösa, d.v.s. de som sakna jord och bostad. Det är vanskt att återgiva någon egen svensk form, men sv. dial. vanta, jfr. no. vanta (< isl. vanr) och eng. want, betyder just «sakna något». Jan de Vries haver ingen egen etymologi och refererar till Ödeen som menar att isl. vanr står till substantivet vinr, «vän», och jämför med lat. Venus, «kärleksgudinnan»². Han nämner även Lidéns tvilsamma tanke om att isl. vanr kommer av isl. vatn, «vattnen».

Vanhem

Vanernas hemvist. Av ett fsv. *Vanhember, jfr. isl. Vanheimr. Sammansatt av fsv. *vaner (se under Vanerna) samt fsv. hember (< urn. *haimaR), «hemvist». Ordledet -hem varierar i målförena; vi kunna finna former som -heim och -haim där diftongerna fortfarande äro i bruk, Gotland samt delar av Jämtland, Norrbotten och Västerbotten. I delar av Uppland förekommer även -hjem, då fsv. e diftongeras till je.

Åsgård (Åsgål, Åsgår, Aosgaor, Asgard)

Äsernas hemvist. Av ett fsv. *Asgarþer, jfr. isl. Ásgarðr. Sammansatt av fsv. as, «ås», «gud» (se under Äserna) samt fsv. garþer, «gård», «mark», av germ. *garða-. Tjockt I (< rþ) i hela landet, utom de sydliga delarna (Skåne, Blekinge, samt de sydliga delarna av Småland och Halland) som hava r (< rþ), samt Gotland som haver rd (< rþ).

Älverna (Alvarna, Alverna, Älvorna)

Den tredje gudaätten samt generellt om vättefolk. Av ett fsv. *ælver, jfr. isl. alfr. Troligtvis av ett germ. albi-, «hvit», jfr. lat. albus. Den svenska formen älv, jfr. no. dial. elv och eng. elf, torde komma av ett i-omljud i samband med sammansättning,

*alvi-. Det bör bemärkas att älvs/älv gärna används om vättar generellt; sv. dial. älven om Näcken, jfr. subst. älvs, «vattendrag». Den svenska formen älva (pl. älvor) är en femininbildning till älvs/älv och tyder gärna till kvinnliga vättar, främst huldrefolk.

Älvhem (Alvhem, Älvheim, Älvhaim, Elvhjem)

Älvernas hemvist. Av ett fsv. *Ælvhember, jfr. isl. Alfhéimr. Sammansatt av fsv. *ælv (< *alvi-) samt fsv. hember (< urn. *haimaR), «hemvist». Variationer kunna vi finna i hela Sverige, då vokelen i Älv- torde variera mellan ä (e) och a i målförena. Även -hem varierar i målförena; vi kunna finna former som -heim och -haim där dittongerna fortfarande äro i bruk, Gotland samt delar av Jämtland, Norrbotten och Västerbotten. I delar av Uppland förekommer även -hjem, då fsv. e dittongeras till je.

Äserna

Den främsta av de tre gudaätterna. Av ett fsv. as, jfr. isl. áss. Av germ.

*ansu-, jfr. lat.-got. anses (pl.), «halvgudar», med en mycket omstritt betydelse. Vanligt är att påstå att det står till «kande», «kandas», jfr. gr. theós, «gud», av *dhwes, «kandas». Erik Rooth (Altgermanische Wortstudien, 1925) föreslår att ordet syftar på träidoler och haver den germaniska stammen *ansa-, «bjälke», jfr. got. ansts, «gunst». Pluralformen fsv. *æsir, «äser», haver uppkommit genom

i-omsljud av urn. *siR (< *ansjuR). Formen åsinna är en femininbildning till ås med suffixet -inna, jfr. isl. -ynja < germ. *-unjon. Fsv. a > sv. å i samtliga målfören utom i gotländskan, som behåller a, samt målfören med sekundär dittongering som får ao, Halland, Blekinge, norra Skåne och syd-västra Småland.

NOTER:

¹ En äldre föreställning, av bl.a. Bradke, är ieur. *dhwerguhos som då syftar till en insekt, jfr. gr. séphos.

² Jag kan tillägga att fruktbarhetsgudarna Frö och Fröja äro vaner.

I forrige utgave hadde vi med sagnet om "Pytten", en ikke akkurat så likandes kar. Så nå trår vi til igjen med denne danske balladen (og for "guds" skyld ignorer første linje i refrenget...):

DEN TALENDE STRENGELEG

I Odense by der boede en mand,
To dejlige døtre havde han.
O herre, herre, o herre gud.
Den ældste var så sort som jord,
Den yngste var så klar som sol.

Den ældste tog den yngste ved handen:
"Kom lad os gå til stranden.

Og vi skal to os hvide,
At vi kan blive søstre lige."

Den yngste satte sig på hviden sten,
Den ældste skød hende ud med sit ben.

"O søster, o søster, o red mit liv,
så giver jeg dig min sølvbeslagene kniv."

"O synk, o synk, kom aldrig liv,
Så vel får jeg din sølvbeslagene kniv."

"O søster, o søster, ak hjælp mig op,
så giver jeg dig min gule lok."

"O synk, o synk, kom aldrig til land,
så vel får jeg din gule lok."

"O søster, o søster, hjælp mig til land,
så giver jeg dig min fæstemand."

"O synk, o synk, kom aldrig til land,
så vel får jeg din fæstemand."

Der kom tre spillemænd over det vand,
De så den jomfru var flydt til land.

Så tog de af hendes fingre ti
Og lavede legepinde af de.

Så tog de af hendes fagre hår,
Deraf de lavede strenge små.

"Og lad os gå hen til den by,
hvor det store bryllup er udi."

Så spilledede de for det første:
At bruden har druknet sin søster.

Så spilledede de for det andet:
Den jomfru flydt var til landet.

Så spilledede de for det tredje,
Begyndte bruden at græde.

Om søndag sad hun på brudebænk,
Om mandag lå hun i jern var spændt.

Om tirsdag sad hun på retterbænk,
Om onsdag lå hun på bål var brændt.
O herre, herre, o herre gud.

JAROSLAV VOLKOV HVA ER VELES' BOK?

Som du sikkert vet var den ortodokse kirken svært fremgangsrik på å utrydde restene av hedensk slavisk kultur. Av den rike slaviske arven er det kun en håndfull sagn og barnehistorier som overlevde i tillegg til noen opptegnelser om slaviske guder og deres kultus i middelalderens krøniker og historiske dokumenter.

Med den russiske revolusjonen (1917) kom den usannsynlige borgerkrigsfiguren, soldat i den hvite armé – oberst Isenbek. Han hevdet han hadde oppdaget det eldste russiske manuskript noen sinne funnet. Hans fortelling er noe som dette: i 1919 bodde han på den plyndrede herregården til en av de Zadonskie adelsmenn i Kursk-regionen. I adelsmannens bibliotek fant han en bunke trebord med rare bokstaver påskrevet. Det var ingen tid til å se nøyere på dem, så han tok så mange han kunne bære for så å flykte.

Etter at den hvite armé ble nedkjempet flyktet oberst Isenbek til Brussel. I 1925 møtte han Miroliubov – en russisk emigrant og en historiker likeså – og fortalte ham om trebordene. Etter en tid lot Isenbek Miroliubov kopiere noen av dem. Oberstens innsatsvilje til vitenskapen var svært liten – han nektet tilbudet universitetet i Brussel gav om å studere bordene, og snart jaget han Miroliubov på dør også. Fra 1925 til 1939 (eller fra 1927 til 1936 ifølge andre kilder) skrev Miroliubov ned teksten fra bordene. Å lese teksten var svært vanskelig. Miroliubov måtte kopiere bokstav for bokstav og

noen ganger forsto han ikke meningen i det hele tatt. Dette førte selvsagt til mangler og feil ved nedskrivingen og videre i rekonstruksjonen av den originale teksten. Ifølge Miroliubov var tilstanden til bordene svært dårlig – soppebefengt, brent, ripet opp av skarpe gjenstander og gudene vet mer de hadde gjennomgått. Noen av ordene er ennå utsydd på grunn av dette. Noen av bordene var veldig annerledes i forhold til de andre, skriftstilen var annerledes og det samme med typen tre som var brukt.

I 1939 hadde Miroliubov gjort ferdig sitt arbeide. Isenbek døde den 13de august 1941 i det tyskokkuperte Brussel. Han hadde ingen arvinger, så hans eiendeler ble mest sannsynlig stjålet i den følgende tiden. Hva skjedde med bordplatene? Kanskje ble de tatt av Himmlers Ahnenerbe, men faktum er at vi ikke vet. De eneste kopiene vi har i dag er de Miroliubov lagde.

I de senere årene fikk Miroliubov trykket noen av sine notater i det russiske emigrantbladet kalt *Zhar-ptitsa*. Han og redaktøren av *Zhar-ptitsa* – A. Kur (det ekte etternavnet var Kurenkov) – klarte å trykke omtrent $\frac{3}{4}$ av de originale notatene før bladet gikk konkurs i 1959. En annen russisk emigrant – Sergey Paramonov (også kjent som Sergey Lesnoy) – fikk kopier fra bordplatene til Miroliubov og gav dem navnet Veles' Bok (VB), for en av bordplatene var vigslet til den slaviske guden Veles. Han publiserte

og undersøkte VB i sine arbeider publisert i Paris, München og Winnipeg (se for eksempel Sergey Lesnoy, *The origin of the Ancient "Russians"*. Winnipeg, 1964). Han gav også alfabetet til disse tekstene navnet "velesovitsa".

I 1960 sendte Paramonov et foto av bordplatene til Sovjet Slavisk komité, hvor bildet ble erklært falsum. Bare siden 1976 har diskusjonen om VB blitt tatt opp på ny. Noen "offisielle" akademikere (professor Zhukovskaya og Tvorogov) hevdet at VB var et falsum, mens andre akademikere og entusiaster anså dem som autentiske. I dag blir boken oversatt og analysert om igjen og om igjen, ingen konklusjon er enda kommet, men den er fortsatt betraktet som et falsum av mange akademikere.

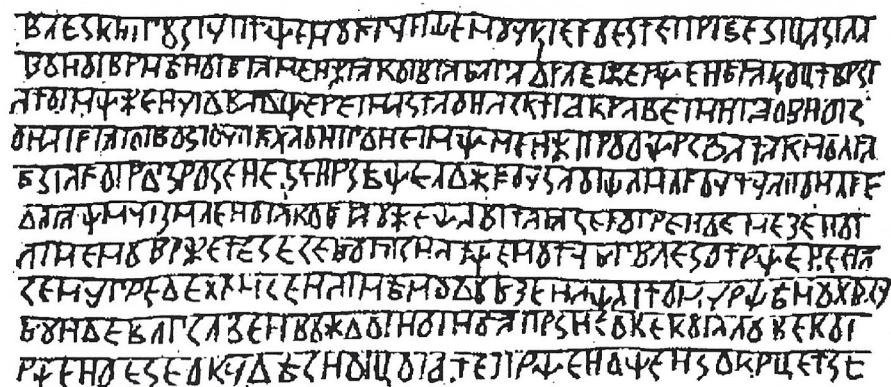
Veles' Bok er blitt oversatt til moderne russisk av mange forfattere. Den mest kjente er Alexander Asov (Barashkov), også kjent som Bus Kresen'. Han er kjent som forfatter av flere bøker som omhandler slavisk og gammelrussisk historie og mytologi hvor interessante fakta er blandet sammen med uprovde utsagn og konklusjoner. Han skrev

også samlinger basert på slaviske folkloretekster – Russiske Vedaer. Gamayun fuglens sang og Kolyada's bok, og fordret at disse, sammen med VB, var "slavernes hellige skrifter". Når det gjelder hans oversettelse av VB så var de basert på Lesnoys oversettelse. Men siden 1990-tallet har Asov publisert flere varianter av oversettelsen, men den siste er ikke annet enn en mistolket variant av VB, og inneholder mange feil i oversettelsen, selv om det er den mest kjente og populære utgaven. Det ser ut til at Asov har justert på oversettelsen og derfor tolker han VB slik at det passer hans egen historiske og religiøse tro.

Den mest pålitelige oversettelsen, som vi velger som kilde for vår (Russisk Heden Front) oversettelse til engelsk, ble gjort av professor N. Slatin i 2000.

VB er blitt publisert og oversatt til ukrainsk og serbisk. De engelske oversettelsene av VB som finnes i dag (som vi kjenner til), er de følgende:

Sergey Lesnoy. *The Book of Wles. A pagan Russian chronicle from the pre-Oleg epoch. History of discovery, text*

and commentary. Winnipeg, 1965.
The Book of Vles. (Vles knyga). Historical manuscript from Eastern Europe. // Translated from Old Slavonic by V. Kachur. Columbus (Ohio), 1975. 170 s.

Alfabetet som ble brukt i VB er forskjellig fra det gammelrussisk kyrilliske, introdusert med kristningen av Russland i 988, men har allikevel mye til felles. Dette leder til følgende interessante antagelse: slaviske "opplysere" som konstruerte det kyrilliske alfabet fra før av kunne ha vært kjent med velesovita, for historiske kilder forteller at "det hellige skrift" var skrevet med russiske bokstaver!

Språket som VB er skrevet med kombinerer tre lag: gammelrussisk, Venedisk (nært polsk/tsjekkisk) og mer gammelt, gammelslavisk. Mest sannsynlig ble VB skrevet av mange forfattere og på forskjellige steder og tider og kan derfor sees på som en samling av tekster.

De siste hendelsene som VB beskriver tok plass på 1000-tallet. Kanskje kan VB dateres til denne tiden, men den kan også ha vært nyskrevet i senere århundrer. Men det mest sannsynlige er (som man kan se på den lingvistiske analysen av bokens språk) allikevel at boken ikke ble skrevet i det 19de og 20de århundre, og kan derfor bli betraktet som et historisk dokument uansett.

VB er ikke en bok for prester eller prinser, men en bok for folket. I det vi kan lese ser vi forfatternes misnøye med de slaviske kongers småkriger mot hverandre, vi ser et rop om enhet og noen lange (og tidvis kjedelige) beskrivelser av hendelser om og om igjen. Alle tekstene er fylt og

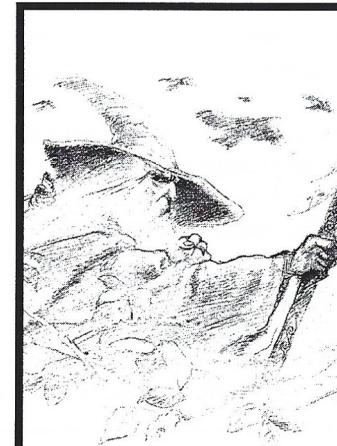
forent med patriotismens ånd, kjærlighet til hjemland og det slaviske/russiske folk.

Veles' Bok virker like gyldig som de fleste autentiske historiske dokumenter, selv om vi ennå ikke vet hva den egentlig er, og den fortjener en grundig undersøkelse.

Noter:

¹ Forskjellen er at russisk og gammelrussisk er ganske annerledes fra gammelslavisk som var svært nær gammelbulgarsk. Poenget er at velsovita skal kunne være eldre enn kyrillisk.

Til norsk ved Vegard Chapman

"Folk vil til folk
Og blod vil til blod
Og flamme vil til flamme!
Stig op til himmelen,
Hellige glød!
Fly fra stamme til stamme!"

SLUTT OPP OM NORDENS ORGAN
Vi erklærer skandinavisk treenighet
KulturOrgan Skadinaujo
Pb. 20
0313 Oslo
Norge
- WWW.KULTORG.COM

LAVERE IQ SOM FØLGE AV GENETISKE ENDRINGER

B R E V

Det har vært noen interessante tanker fra Åmund Grepp i de to foregående utgavene når det gjelder hvor vi står og hvor vi går i vår kultur. Jeg vil gjerne forsøke å fortsette litt i den sfæren han befant seg i.

Det første jeg vil nevne er at når vi snakker om intelligens så snakker vi om et gjennomsnitt for en befolkningsgruppe. Det vil altså si at vi har variasjon langs en skala, hvor de fleste vil befinner seg rundt gjennomsnittet og de færreste i ytterpunktene.

Det er et dypt interessant spørsmål om vi er blitt mer eller mindre intelligente etter overgangen til jordbruk. Men vi må huske at når gjennomsnittshøyden går ned så vil resten av kroppens organer også bli mindre (hjernen inkludert) for å tilpasses den nye kroppsstørrelsen. Så selv om hjernevolumet har sunket med en minkende kroppshøyde så behøver ikke dette å ha noen sammenheng med IQ da hjernens strukturmessige effektivitet kan være utslagsgivende. Så hvis vi skal se på menneskets endringer i IQ gjennom tidene så må vi se på hvilken tilværelse som stilte størst intelligensmessige krav og ikke nødvendigvis la oss fascinere av volum.

Det som måtte stille størst krav til hjernen måtte være en kombinasjon av levesett, som for eksempel i tilfellet jegerbonden. Kanskje det også fantes folk som levde av både jakt, havfiske og jordbruk som hadde det største behovet for en god hjerne

siden de var stilt overfor så forskjellige utfordringer? Til slutt gikk man jo over til å leve som fastboende bonde og ikke omvandrrende jeger. Spørsmålet som vi må stille oss er om det var noen forskjell i behov for mentale egenskaper som for eksempel IQ mellom mennesker i jegertilværelsen og jordbrukertilværelsen. Det er vel her det trengs noen teoretiske psykologer samt sammenligninger mellom nålevende jordbruksamfunn og jegerkulturer på nordlige breddegrader.

Kanskje ikke det var noen nevneverdig forskjell i intelligensmessige utfordringer mellom jegernes og bøndenes levesett? Kanskje det heller var slik at forskjellen i samfunnsstruktur når det gjelder antall medlemmer av en gruppe samarbeidende individer ga støtet til en endring i gjennomsnittlig intelligens? Livet som utelukkende jegerfolk i nordlige strøk har vel skjedd i små isolerte jegergrupper, mens nordlig jordbruk tilrettela for et større antall mennesker å leve sammen. La oss nå forutsette at enhver gruppe mennesker, både blant jegerne og bøndene, hadde et overlevelsesbehov for at noen i gruppen var mer intelligente enn de andre. Da ville vel storsamfunnet (bondesamfunnet) ha tilrettelagt for at et større antall mindre begavede mennesker støttet seg på et forholdsvis lavt antall mer begavede mennesker. I de mindre jegergruppene, siden de rett og slett var små, så ville det ha vært færre av de mindre begavede gruppeindividene som kunne eksistere per de mer begavede gruppeindividene enn i tilfellet med

bondesamfunnet. Så hvis man antar at enhver gruppe hadde et visst behov for noen godt begavede gruppeindivider så ville vel scenen ha vært satt for at gjennomsnitts-IQen faktisk fikk synke når et nordlig jegerfolk ble til nordlige bønder.

Vel, jeg regner med at dersom det virkelig skulle vise seg å være en sammenheng mellom overgangen fra jegerkultur til jordbrukskultur så ville fortsatt klimaet som påvirkningsfaktor være i effekt og det ville nok føre til en merkbar forskjell mellom raser fra nordlige og sørligere breddegrader.

Når det gjelder vårt samfunn i dag så er intelligens et likeså interessant spørsmål. Det foregår nok en genetisk forverring når man ser hele befolkningen sett under ett, men bildet kan ha noen nyanser som er verdt å ta med seg.

Det ser ut til at det foregår en dannelse av genetiske sjikt i samfunnet basert på IQ og personlighetstrekk. Det har seg slik at hos mennesket så er et av våre nedarvede valgskriterier for makevalg sosial status. Sosial status hos oss i dag utgjøres stort sett av utdannelse. Akademikere foretrekker å gifte seg med akademikere. Så det vi ser i dag med fri universitetsutdannelse til alle som er intelligente og ambisiøse nok er at de lavere sosiale lagene tynnes fullstendig for gener for høy intelligens og muligens også for visse personlighetstrekk (jeg understrekker muligens). Flere psykologer er faktisk i dag bekymret for om vi i fremtiden vil finne personer blant "gutta på golv" med kapasitet nok til å representer vanlige arbeidere på et høyere politisk plan i

demokratiet vårt. Hvis vi tar en titt på Stortinget i dag så ser vi jo allerede faktisk at Stortingssalen er besatt av folk med akademisk bakgrunn og at arbeiderne ikke er særlig godt representerte. Jeg blir ikke overrasket hvis de få med arbeiderbakgrunn som finnes der tilhører de eldre aldersgruppene og at de unge politikerne som kommer inn på Tinget har akademisk bakgrunn alle som en.

Det er klart at det naturlige utvalg har opphört i samfunnet vårt i dag, men det betyr ikke at vår befolkning er stillestående evolusjonært sett. Det er lett å la seg blinde av det faktum at i dag overlever alle uansett fysisk og mentalt dugelighetsnivå. Evolusjon dreier seg ikke bare om hvem som dør og hvem som overlever. I ytterste konsekvens så dreier det seg faktisk heller om hvem som reproduuserer seg selv i størst mulig grad og sprer sine gener med høyest suksess i populasjonen målt relativt i forhold til konkurrentenes reproduksjonelle suksess.

I dagens samfunn er det en forskjell i reproduksjonell suksess avhengig av sosial gruppe. De som har høyest reproduksjon i dagens samfunn er de med lavest utdannelse (lavere IQ og muligens en forskjell i personlighetstrekk i forhold til de med høyere utdannelse). Dess lavere utdannelse folk har dess klarere er tendensen at de får unger tidligere og de får gjerne også flere unger enn de med høyere utdannelse. Merknad: jeg snakker ikke om en enorm forskjell men om en forskjell på noe sånt som 0,1-0,3 barn i gjennomsnitt. Dette har tidligere vært målt som tilfelle i Norge og det skulle ikke forundre meg om det fortsatt er slik. Informasjonen finnes hos Statistisk

Sentralbyrå på <http://www.ssb.no/>.

Menn med psykopatiske trekk har også en tendens til å få flere barn enn gjennomsnittet da mange av dem har flere barn med flere kvinner uten å ha vært samboende med noen av dem. Så disse mennene sprer også sine gener med større relativ suksess enn alle andre. Norge har allerede i dag en andel psykopater på 1-1,5% av populasjonen (tallet har jeg fått som personlig meddelelse fra en bekjent som er psykiater på et av landets mentalsykehus).

Så altså selekteres det i dag for de arvelige trekkene som fører til lavere utdannelse (lav IQ og muligens visse personlighetstrekk tilknyttet dette) samt psykopatiske personlighetstrekk. Så

evolusjon har vi nok av, spørsmålet er om vi ønsker en slik evolusjon.

Det som hadde vært interessant hadde vært å gjøre dette til et tema i forskningen i dag. Men slik det intellektuelle og politiske klimaet er i Norge og resten av Skandinavia i dag så ville de avgjørende instanser ha ansett slike tanker for galskap. Så hvis vi skal få identifisert og gjort noe med dette problemet så er vi helt avhengige av at slike innsikter blir utbredt til flere mennesker. Det er spesielt samfunnsviterne som er problemet fordi de har for tradisjon å benekte at mennesket overhodet har noen biologi, og det er nettopp de som ender opp i stillinger hvor forskning og politikk utformes og reguleres.

Carlos Bakke

HANDELSAVDELINGEN

bøker, hefter & blader

Peter Neerup Buhl:
Thorkild Gravlund
- Folkets digter

Danskelse fra 1997

THORKILD GRAVLUND : FOLKETS DIGTER

En av vore største hjemstavnsdigtere var uden tvil Thorkild Gravlund. Hansforfatterskab var omfattende, men det ikke var grunden til hans storhed; grunden var vel snarere den indlevelse og dybe forståelse Gravlund havde for mennesker i det hele taget, men vort folk i særdeleshed, idet han havde indviet så at sige et helt liv til indsamling og bearbejdning af folkeloristisk materiale. Denne bog om en av vore større digtere, som vel er druknet i alle hände andre digtere fra samme tidsepoke, dog ikke på grund af disse mænge, men på grund af at han var for hudløs ærlig mod sine kilde. Denne bog er en mere end glimrende indførelse i Gravlund som sådan, både hans folkeloristiske arbejder, og også hans skønlitterære bøger, som fortæller tifold så meget som de førstnævnte med henblik på folkesjæl.

Kr. 40,-

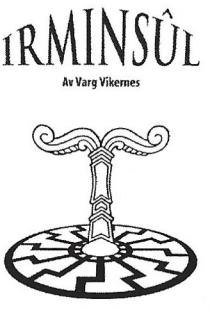
Peter Neerup Buhl:
Gudmund Schütte
- forsker og national stridsmand

Danskelse KONT RAST

GUDMUND SCHÜTTE : FORSKER OG NATIONAL STRIDSMAND

Gudmund Schütte er en av vore nu (næsten) glemte forskere, og han er vel heller ikke helt velkommen i nyere forskerkredse (såvel som endel av hans samtidige), men hvorfor? Schütte var en mand som forstod at sætte tingene i system, og det var på hans område, de gottoske folkeslags etnografi, noget man havde haft brug for i en tid lang. Denne større, og velskrevne, bog om denne gode, solide og indenfor visse rammer alsidige forsker giver ved hjælp af gennemgang og dærtil også analyse af Schüttes liv et muligt svar på ovenstående. Interessant læsning, for dem som tænker på vor fortid og forskerne av denne.

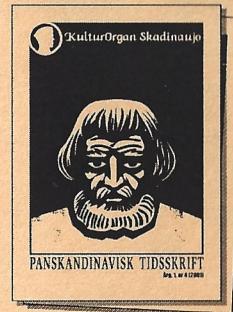
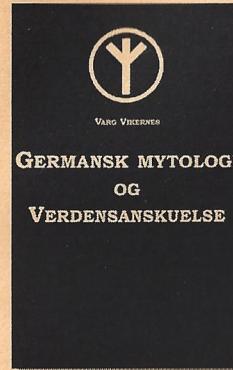
Kr. 80,-

IRMINSSÙL

Dette er et grunnleggende skrift for enhver som ønsker innsikt i våre mål. Forståelsen av hva Irminsûl er brer seg faktisk videre ut enn hva du kan lese i dette heftet, men her har du i hvert fall en begynnelse, så blir det opp til fremtiden å avsløre vår støttepillars storhet. **Teksten kategoriseres som grunnleggende lesning.**

Kr. 40,-

GERMANSK MYTOLOGI OG VERDENSANSKUELSE

Dette er obligatorisk lesning for de som vil lære mer enn den Donald Duck forståelsen av vår religion og kultur som vi får servert i ulike utdanningsinstitusjoner. Boken er delt opp i to deler: **religion** og **kultur**. Mens den første delen naturlig nok tar for seg vår religion og emner tilknyttet det, tar den andre delen for seg en masse elementer på det kulturelle området. En innføring i runer kan man også få her. **Vær forberedt på å få din forståelseshorisont endret!**

Kr. 150,-

KULTURORGAN SKADINAUJO : PANSKANDINAVISK TIDSSKRIFT. Kjøp tidligere utgitt nummer for 30,- kroner stykket. Det er også mulig å kjøpe 10 stk. for tilsammen 120,- kroner for bruk til videre salg.

For flere varer, se verdensveven på:
<http://www.kultorg.com>

BESTILLING:

Vi tar imot bestilling per brev, e-post, verdensvev, telefon og sms. Så fort bestillingen er mottatt sender vi deg en giroblankett. Når vi får bekreftet at pengene er inne på kontoen, sender vi deg varen(e).

Telefon/sms (vi har kontortid ca. 6 timer i uka):

(+47) 98 09 16 17

E-post / Verdensvev:

stab@kultorg.com / <http://www.kultorg.com>

Adresse:

KulturOrgan Skadinaujo

Pb. 20

0313 Oslo

Norge

De to danske heftene (om Shütte og Gravlund) fåes kjøpt ved henvendelse til:

DKHF
Postboks 1065
8200 Aarhus N
Danmark

For de danske heftene kan man benytte det danske gironummeret: 6-003-2874